

TERÜLJ, TERÜLJ ASZTALKÁM (2002)

PAUER GYULA

akril, fa, üveg, fém, gipszkarton, vegyes technika; 113,5 x 76 x 125 cm

Vásárlás a Nemzeti Kulturális Alap hozzájárulásával, 2003

Pauer Gyula olyan alkotásokat hozott létre, amelyek jelentősége a hatvanas és hetvenes évek legfontosabb nemzetközi művészeti áramlataival – mint a konceptuális, installációs, performansz- és videóművészettel – ér fel. Sajátos köztéri akcióinak dokumentálása segít objektíven értékelni a közép- és kelet-európai művészek munkásságát. A Terülj, terülj asztalkám alapvetően konceptuális programja a „fiktív művész művei” közé, azaz a pseudo-korszakba illeszkedik.

1. Leírás: a mű körüljárása, a látható, „tudható” tényanyag számbavétele / a kód

a., Az alkotó neve és művészetének néhány fontosabb sajátossága: Pauer Gyula (Budapest, 1941. február 28. – 2012. október 8.)

A budapesti Díszítőszobrászati Szakközépiskolában érettségizett. Mestere De Battista Alajos volt. Az 1960-as években dolgozott a Képzőművészeti Alap Kivitelező Stúdiójában, majd a Magyar Filmgyárban, ami a későbbi munkásságára is meghatározó hatással volt. Az 1970-es évektől vidéki és budapesti színházaknál vállalt díszlettervezői feladatokat. Tanított a Magyar Képzőművészeti Egyetem Szcenikai Tanszékén, majd a Film- és Színházművészeti Főiskolán. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja.

Nagy tapasztalatot szerzett a filmes és színházi illúzióteremtésben, amit átemelt a tiszta képzőművészetbe. Ilyenek például a fémszobornak látszó festett gipszplasztikák és az illúzióteremtés más eszközei. Alkotásait elsősorban a konceptuális, installációs, performansz- és videóművészetben hozta létre.

Művészetének egyik legfontosabb találmánya a „pszeudó”. A pszeudó jelentése: ál, hamis, nem valódi, valódinak látszó. Pauer munkáiban a pszeudó a szobrászat különböző jellemzőinek meglétét vagy hiányát mutatja. Például a plasztika meglétét vagy éppen annak a hiányát, a pszeudóban látható jelenségeket, mint például a tárgy manipuláltságát. Ezek a megállapítások és még további részletek olvashatók az 1970-ben született Pszeudo-kiáltványban.

Pauer anyaghasználata nagyon széleskörű, gyakran használ gipszet, grafitot stb.

b., A műtárgy címe: Terülj, terülj asztalkám (2006)

c., A mű formai-térbeli jellemzői: kiterjedése, alakja, felülete, színe, a felületén látható alakzatok (képek esetében a hagyományos vizuális objektumok számbavétele)

A mű használati tárgyakkól és manuális alkotásokból áll össze. „Talapzata” egy fehér gipszkartonlap, rajta az asztal fixált, akrillal megfestett árnyéka. Ezen egy valós, fából készült asztal áll, méretei is a hétköznapi asztal méreteinek megfelelőek. Viszont az asztalon elhelyezett terítő és a rajta megjelenő látvány – felszíni gyűrődések, anyagszerűség, árnyékok – már nem eredetiek, itt a művész manuálisan létrehozott, konceptuális pszeudó-alkotása látható. A „terítőn” megjelenő tárgyak ismét eredetiek, a hétköznapiakból ismert használati tárgyak (üvegcorsó, üveg, porcelántányér, fémkanál).

d., A mű anyagi minőségének leírása: milyen anyagból/anyagokból készült?

Akril, fa, üveg, fém, gipszkarton, vegyes technika; 113,5 x 76 x 125 cm.

e., A mű elkészítésének módja, technikája, a mű mögött felfedezhető technológia

Az installáció Pauer Gyula pszeudó-sorozatához tartozik. A pszeudó-művek mind a valóság imitációját adják. A pszeudó a mű nézése közben eltelt időben nem jelen lévő valós jelenség felidézése vizuális elemekkel, pl.: egy árnyék, különböző technikákkal hozható létre. Ebben a műben festett és fújtt felületeket látunk, amelyek a tényszerűen jelenlévő tárgyakat kiegészítik olyan, a környezetükben hihetően felbukkanó jelenségekkel, amelyek akkor nincsenek jelen, vagy nem úgy vannak jelen.

f., Az alkotás műfaja (olykor egyértelmű, de nem mindig evidens) installáció

g., A mű elhelyezésének, kiállításának módja. A többi műhöz való helyzeti, formai, tartalmi viszonya

A mű elhelyezésénél fontos a megvilágítás pontos beállítása, amely figyelembe veszi a megmerevített tárgy és árnyék kapcsolatát.

2. Hangulati, jelentésbeli, szimbolikus tartalmak kibontása / dekódolás + személyiség, habitus

3. A szélesebb környezet feltárása: művészeti, kulturális, politikai kontextusok, összefüggések / dekódolás + értelemadás

Pauer 1970 nyarán a Balatonboglári Kápolnatárlatokon, októberben pedig egy filmforgatás ürügyén önálló kiállításon mutatta be pszeudó-munkáit, amelyekkel kapcsolatban egy új művészet, a „Pseudo art” fogalmát vezette be. Az első Pszeudo Manifesztumban elsősorban a szobrászattal foglalkozott, a Pszeudo művészeti gyökereit a minimal artban és az op-artban adta meg. De formai, illuzionista szórakoztató és látványos elemei mellett a Pszeudo szociológiai, politikai (pl.: Marx-Lenin, 1971) és filozófiai mondanivalóval is rendelkezik. A hagyományos illuzionista technika szórakoztató és látványos jellege a manifesztum és egyes művek (Marx-Lenin, 1971) révén direkt politikai felhangot is kapott, s emiatt Pauer a hivatalos művészetpolitika által tiltott művész volt az 1970-es években. A pszeudó-elveket monumentális (Villányi pszeudo-relief, 1971) és konceptuális (Halál-projekt, 1972) alkotásokban, fotóművekben, filmtervekben fejlesztette tovább, műveivel elsősorban a magyar avantgárd művészetet bemutató csoportkiállításokon szerepelt itthon és külföldön egyaránt. 1972-től a kaposvári Csiky Gergely Színház díszlet- és jelmeztervezőjeként a pszeudó-elveket az „leve pszeudo” színpadon is alkalmazta, és a rendezői koncepciót is meghatározó terveivel jelentősen hozzájárult a színház megújuló arculatának kialakításához. 1978-ban a Nagyatádi Szobrász Alkotótelepen megvalósított monumentális szabadtéri alkotását, a 131 feliratos táblából álló Tüntetőtábla-erdőt a hatóságok megsemmisítették, és elpusztult másik itt készített műve, A Fa emlékműve (Pszeudo fa) is, amely egy hatalmas fatörzs volt, rajta a lehántott fakéreg képével. (A Tüntetőtábla-erdő virtuális rekonstrukcióját 1996-os akadémiai székfoglaló kiállítására készítette el.) E két nagyatádi művéhez kapcsolódtak az első pathoszformelek, amelyek a művek készítése és befogadása során átélhető lehetséges fizikai és érzelmi állapotok, illetve reakciók performansz-szerű előadásának megörökítései fotósorozatokon. Harmadik nagyatádi alkotása a Maya című szobor volt, amelyben a pszeudó-elveket a hindu filozófiával kapcsolta össze. A „pszeudo” istennő alakja köré szervezett rituális akciókból, szövegek és versek felolvasásából, improvizatív cselekvésekből és pathoszformelekből jöttek létre az 1978 és 1981 között megrendezett pszeudo-előadások, amelyekre különböző kultúrházakban és Pauer lakásán, az ún. Zöld Színpadon került sor. 1978-tól kezdve ismét a fővárosban élt és dolgozott. 1985-től nagyobb projektek vagy akciók keretében, sok esetben munkatársak közreműködésével valósította meg szobrászati elképzeléseit, amelyek középpontjában az emberi, elsősorban a női testről készült gipszlenyomatoknak és a pszeudó-elvek az összekapcsolására tett kísérlet állt (Szépségakció, héjplasztikák sorozata). 1986–1987-ben Érmezei Zoltánnal és Rauschenberger Jánossal közösen alkották meg a fiktív művész és tájképfestő, Péry Puci alakját és életművét, 1990–1991-ben pedig elkészítette a Torinói lepel szobrát, amelyet a Vatikánnak ajándékozott. Ez utóbbi esetben a pszeudó-elveket

mintegy megfordította: nem egy létező tárgyról vagy testről levett lenyomatról van szó, amelyet ugyanarra vagy egy másik felületre helyezett vissza, hanem egy mindmáig megmagyarázhatatlan eredetű lenyomatról, amelyhez Pauer a háromdimenziós szobor formájában a testet alkotta meg. 1989 óta számos szobrászati pályázaton vett részt, több köztéri szobrát felállították. 1996-tól „álcázott vásznaknak” nevezett festményeket, valamint kisplasztikákat, sokszor konceptuális háttérű tárgyakat készített. Aktívan részt vett különböző művészeti szervezetek közéletében és kiállításain, tanított, művészeti előadásokat tartott (Egyszemélyes színház, 1995).

-